

ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

2000 YILI OCAK-MAYIS DÖNEMİ

Ödemeler Dengesi Gelişmelerine ilişkin ayrıntılı tablolar, <http://www.tcmb.gov.tr> internet adresinde, "[Yayınlar/Sürekli Yayınlar/Türkiye'nin Ödemeler Dengesi İstatistikleri](#)" başlıkları altında yer almaktadır.

2000 yılı Ocak-Mayıs dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda sunulmaktadır:

A- CARİ İŞLEMLER

Bir önceki yılın aynı dönemine göre, 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde dış ticaret açığı % 167,3 oranında genişleyerek 7.660 milyon ABD doları olmuştur. Bu gelişmenin ardındaki başlıca neden;

- bavul ticaretinin % 46,3 artmasına karşın,
- ihracat gelirlerinin % 4,8,
- ithalat harcamalarının (CIF) % 37,6 oranında artmasıdır.

Ayrıca, 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde, diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirler de % 2,6 oranında azalarak 3.210 milyon ABD doları olmuştur.

Böylelikle, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 431 milyon ABD doları fazla veren cari işlemler dengesi, 2000 yılının aynı döneminde 4.450 milyon ABD doları açık ile sonuçlanmıştır.

Dış Ticaret

1999 yılı Ocak-Mayıs döneminde, 743 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin de ilave edilmesiyle 11.619 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **ihracat (FOB)** gelirleri, 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde 1.087 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** katkısı ile 12.648 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 372 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında, **ithalat (FOB)** harcamaları 14.485 milyon ABD dolarına ulaşırken, 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde, 783 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere, **ithalat (FOB)** harcamaları 20.308 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 2.866 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 2000 yılının aynı döneminde % 167,3 oranında artışla 7.660 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

(Milyon ABD doları)	1999 Ocak-Mayıs	2000 Ocak-Mayıs	% Değişim
İhracat FOB	11.619	12.648	8,9
Bavul ticareti	743	1.087	46,3
İthalat FOB	-14.485	-20.308	40,2
Altın ithalatı	-372	-783	110,5

Dış Ticaret Açığı	-2.866	-7.660	167,3
-------------------	--------	--------	-------

2-Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ile Karşılıksız Transferler

Diğer mal ve hizmet gelirleri ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, 1999 yılı Ocak-Mayıs dönemine göre % 41,8 oranında artarak 1.819 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 4,6 oranında artarak 1.030 milyon ABD doları olmuştur. **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ise bir önceki döneme göre % 16,5 oranında azalışla 4.305 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Öte yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** incelendiğinde; **turizm giderlerinin** % 25,7, **faiz giderlerinin** % 5,5 oranında artmasına karşın, **diğer mal ve hizmet giderleri** % 13,5 oranında azalmış ve sonuç olarak bu kalemler sırasıyla 778, 2.262 ve 3.005 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde, **karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan işçi gelirleri % 5,9 oranında azalarak, 1.844 milyon ABD dolarına düşmüştür.

B- SERMAYE HAREKETLERİ

2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde **sermaye hareketlerindeki (rezerv hariç)** gelişmeler aşağıda özetlenmiştir:

Doğrudan yatırım işlemlerinde, yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırım bir önceki yılın aynı dönemine göre 284 milyon ABD doları artarak 677 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırım 638 milyon ABD doları artarak 776 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Sonuç itibariyle, **doğrudan yatırımlar** net 99 milyon ABD doları çıkış göstermiştir.

Portföy yatırımları kalemine ilişkin gelişmeler incelendiğinde; uluslararası sermaye piyasalarından, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 1.583 milyon ABD doları tutarında, 2000 yılının aynı döneminde ise **2.787 milyon ABD doları tutarında tahvil ihracı yoluyla net borçlanma gerçekleştirildiği görülmektedir.**

Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** yurtiçinde yerleşiklerin yurtdışında menkul değer alım-satımlarının, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 273 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 78 milyon ABD doları **net** alımla sonuçlandığı gözlenmiştir.

Buna karşın, yurtdışında yerleşiklerin yurtiçinde net menkul değer alım-satımlarının, aynı aylarda sırasıyla 307 milyon ABD doları net alım ve 138 milyon ABD doları net satım gösterdiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak, **portföy yatırımları**, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 1.617 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 2.571 milyon ABD doları tutarında girişle sonuçlanmıştır.

Uzun vadeli sermaye hareketlerinde 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 957 milyon ABD doları net çıkış olurken, 2000 yılının aynı döneminde ise 1.001 milyon ABD doları

net giriş gerçekleşmiştir.

Bu başlık altında yeralan kalemlerden; **Uzun vadeli döviz kredisi kullanımları** 3.107 milyon ABD dolarından 5.982 milyon ABD doları düzeyine çıkmış olup, sözkonusu artış, genel hükümetin borçlanmasıdaki 544 milyon ABD dolarlık artış ile diğer sektörlerin borçlanmasıdaki 2.254 milyon ABD dolarlık artıştan kaynaklanmıştır.

Anapara geri ödemeleri 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde 4.165 milyon ABD dolarından 5.248 milyon ABD dolarına yükselmiştir.

Kredi mektuplu döviz tevdiat hesaplarında, 1999 yılı Ocak-Mayıs döneminde 101 milyon ABD doları, 2000 yılının aynı döneminde ise 267 milyon ABD doları artış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-varlıklar bölümünün, **verilen krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Mayıs döneminde 312 milyon ABD doları tutarında yurtdışına kredi açılırken, 2000 yılının aynı döneminde bu tutar 85 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. **Bankaların yurtdışı muhabirleri nezdindeki döviz mevcutları** kaleminde, 1999 yılının Ocak- Mayıs döneminde 724 milyon ABD doları azalış gözlenirken, 2000 yılının aynı döneminde 912 milyon ABD doları azalış gözlenmiştir.

Kısa vadeli sermaye hareketleri-yükümlülükler toplam olarak incelendiğinde, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 547 milyon ABD doları artış olurken, 2000 yılının aynı döneminde 1.277 milyon ABD doları artış gözlenmiştir. Bunun içerisinde, **Bankalarca sağlanan krediler** kalemi 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde net 1.036 milyon ABD doları kullanım gösterirken, 2000 yılının aynı döneminde kullanım miktarı 809 milyon ABD doları olmuştur.

Diğer sektörlerle ait **Ticari krediler** kaleminde 1999 yılı Ocak-Mayıs döneminde net 194 milyon ABD doları kullanım, 2000 yılının aynı döneminde ise net 732 milyon ABD doları kullanım gerçekleşirken; **Nakit döviz kredilerinde** 1999 ve 2000 yılının Ocak-Mayıs döneminde sırasıyla net 15 milyon ABD doları ve 258 milyon ABD doları geri ödeme yapılmıştır. Sonuç olarak, **kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yeralan **sağlanan krediler** kalemi, sırasıyla 1.227 milyon ABD doları ve 1.308 milyon ABD doları net kullanım göstermiştir.

Mevduat hesapları, 1999 yılının Ocak-Mayıs döneminde 680 milyon ABD doları azalış gösterirken; 2000 yılının aynı döneminde, özellikle, yurtdışında yerleşik kişilerin döviz tevdiat hesaplarındaki azalışa bağlı olarak 31 milyon ABD doları tutarında azalış göstermiştir.

C- REZERV HAREKETLERİ

Mayıs ayında Uluslararası Para Fonu'ndan sağlanan 292 milyon ABD doları tutarındaki kredi girişi sonucu sözkonusu kalem 2000 yılı Ocak-Mayıs döneminde net 241 milyon ABD doları olarak sonuçlanmıştır.

Resmi rezervler 1999 yılının ilk beş ayında 3.653 milyon ABD doları artarken, 2000 yılının aynı döneminde 850 milyon ABD doları artmıştır.